

2014 február Próza

Németh Ákos: Apám kertje

Kivágom a fákat, amiket apám ültetett

Döntöm ki az öreg gyümölcsfákat, amiket az apám ültetett fiatalon. Egy gyümölcsfa ennyit él, a kiserdő ritkul évről évre, ami él még, láthatóan az se sokáig, kiszáradó öreg fák, gyümölcsstele- nek. Nem ültetek semmit a helyükre, ahol még tavaly fa állt, meg tavalyelőtt, idénre gaz nő, ma- gasan. Sok csalán. A kiserdő, ringlók, szilvák, meggyek, naspolyák, amiről a kertet valaha a környéken sokat emlegették, ritkul, évente enyészik, lassan felbukkan alóla és visszaveszi örök- ségét a rét, amelyből született.

A favágás, nyáron pláne, nem egyszerű mutatvány, a gyökerét kifordítani különösen nehéz, a fa, ha halott is, nem adja könnyen magát, ragaszkodik a földhöz, amiben annyit élt.

Nyár van, szöcskék ugrálnak körül, a levegőben harangszó rezeget.

Apám most mellettem megáll.

– Kiszáradt ez is?

– Ki.

– Látod, ide kellett volna jönnöd.

Erre nincs válaszom. Sok éve nem mondja már, csodálkozom is, hogy most mégis. De nem folytatja, abbahagyta már.

Anyámat, aki itt sose élt, harminc éve temette el, és apám vagy huszonöt éve él magában a kis- erdő mellett, amit ültetett. A nem létezőkkel vitázik, az élőkkal alig beszél.

Beszélünk még valami rokonokról aztán, én lapátolva tovább, apám csak úgy, a botjára támasz- kodik, a személyeket én igazán sose láttam, apám is ezer éve, csodálkozik is, mikor mondom neki, hány éve járhattak erre, akikről szó van, tán már nem is élnek, szakadozik a beszélgetés, hallgatások úsznak benne, a veritékem törlöm.

– Mintha ma lenne – mondja, és csodálkozik. Nem tudom, miről beszél, a rég nem látottakról vagy a pusztuló kertről, amit szemlél, vagy új témába kezdene, aztán nem szól.

Már csak hallgatunk, szó helyett hallgatást cserélünk, apám áll, és a pusztuló kertjét nézi a fejem felett. Hallgatunk, a göröngyök repülnek, mélyül a gödör, nézi apám.

Később elmegy, odébb leül, és hallgatunk tovább, egyedül hallgat mindenki, magának, külön- külön.

Apám táviratot kap

– Valami tévedés lehet – mondta apám, és a táviratot gyűrögette, amit a kórházból kapott.

– Ez nyilván tévedés.

Reggel volt, a szekrénynél öltözött éppen. Láttam, hogy teljesen össze van zavarodva.

– Mindjárt telefonálok, és kiderül – mondta –, de nem indult el mindjárt telefonálni. Tanácstalan volt, és én, aki a gyereke voltam, gyűlöltem, hogy olyan tanácstalan.

– Meghalt, ezt írják – mondta. – Nyilván tévedés. – Sírt.

Gyűlöltem, hogy sír. Miért ő sír? – gondoltam, az én anyám. Én nem sírtam. Apám végre elment, telefonált.

Egy könyvet olvastam, reggeli közben, iskola előtt. Erőlködtem, hogy olvassak.

Nem akartam arra gondolni, amit apám mondott, ezért a nagyanyámra gondoltam, akit nem szerettünk, aki hidegen rám förmedt pár napja, mikor a család a kórházba indult látogatóba.

– Nincs kitisztítva a cipőd – ezt mondta egy hete, kommentár nélkül. Hideg és szeretet nélküli nő volt a nagyanyám, apám anyja, ő élt még velünk. Anyám félt tőle.

– Így nem lehet a kórházba menni, ilyen cipőben.

– Miért ne lehetne, hiszen csak anyámhoz megyünk.

Igyekeztem dühös lenni rá, igyekeztem erre gondolni, miközben apám telefonált, miközben a végtelenül ostoba könyvet olvastam, miközben a húgom is olvasott, és egyikünk sem emelte fel a fejét. Tudtam, hogy ő se olvas.

Ilyen se volt azelőtt, olvasni reggeli közben. A kutya se törődött velünk. Hallgattuk, ahogy apánk nagyanyánknak mond valamit odakinn, hallgattuk, ahogy elmegy, hallgattuk, ahogy az óra tikkol a falon.

Aznap is elmentünk iskolába, persze, ahol semmit sem mondtam. Az osztálytársaim hetek múlva a tanárainktól tudták meg, hogy meghalt anyám.

Egy pusztaság közepébe kerültem, ahová nem hallatszottak el a hangok. Jártam iskolába, nem beszéltem senkivel. Meghalt, meghalt. Világosan láttam, hogy elárult, hogy becsapott. Nem tudtam, hogy a húgom mit gondol erről, vagy mit gondol apám. Engem hagyott el, engem egyedül.

Elitiskolába jártam, amely büszke volt a nyelvoktatására. Mi franciát tanultunk. Aznap téma a család, otthoni élet, barátok, a tanárnő sorban kérdezett.

– Ügyeljete az igeidőkre – mondta. – Neked mivel foglalkoznak a szüleid? – láthatóan nem tudott rólam semmit.

– Apám banktisztviselő, anyám halott – mondtam.

– Halott, az nőnemben van – válaszolta dermedten, és kijavított.

Egy pusztaságban jártam, magányosan, csillogó cipőben.

Villanás

A kertben a gyom burjánzik, a kutya nyüszít.

Apám egy perc alatt halt meg, fájdalom nélkül. A gondozónó főnöke értesít, fiatalember, nálam fiatalabb, egyszerre két hírt közöl. Feszeng.

– Jegyzőkönyvet vettünk fel – mondja.

A gondozónó volt jelen, egy takarító és a mentők, mikor eltűnt apám pénztárcája. Ezt a két hírt, apám halálát és a lopást egyszerre mondja el. Részvétet nyilvánít, és mentegetőzik.

Apám tárcája afféle öregember-pénztárca, limlommal, készpénzzel, fényképekkel a gyerekeiről a legkülönbözőbb életkorokban, fényképek anyámról, cédulák valaha volt teendőkről, ismeretlenek névjegyei, akik talán már nem is élnek, és akikről talán már ő se tudná megmondani, kicsodák voltak valaha, és ezerféle papírszemét. Ez a degesz tárca veszett most el.

– A kisasztalon volt, aztán eltűnt – mondja a fiatalember, a gondozónó főnöke.

Hallgatunk. Apámnak sose volt kisasztala, a varrógép az, amiről beszél, merthogy apám maga javítgatta varrnivalóit vagy harminc évig, anyám halála után, és az szolgált neki asztalul, lábbal hajtható, mert apám, mint háborús gyerek, nem hitt az áramszolgáltatás örökkévalóságában.

– Hagyja. Nem érdekes – mondom –, amikor hallgatásom félreértve előlről kezdené, és:

– Mindent köszönök.

Apám és anyám kezét fogom. Már tudok járni és beszélni, de a húgom még nincs a képben. Apám anyámat, a falusi ács szép lányát ismeretségük hajnalán főiskolai diplomájával és autójával kápráztatta el, most valamiért mégis vonattal utazunk.

K. falu állomásán vagyunk, inkább csak afféle megállóhely, útban az anyai nagyszülők felé. A peronon sietünk a csatlakozás felé, apámékkal egy jókedvű helyi alkoholista egyezkedik.

– Ezt a nagyfiút én most elviszem magammal – mondja. – Meglepetésemre anyám egy szót se szól, csak sietősebbre fogja a lépteit. Kétségbeesetten szorítom anyám kezét, sőt még apámét is, akit nem szeretek, sőt akitől néha tartok is. Úgy tűnik, ha nem teszek így, ha eleresztem a kezüket, sorsomra hagynak. Félek ettől a jókedvű fickótól, de leginkább az aggaszt, hogy a szüleim egy szót se szóltak, úgy tűnik, beletörődtek sorsukba. Rám szakad a magány. Szorítom szüleim kezét, siettetem őket. A kedélyes részeg nem tágít, beleszeret a tréfájába, megragad, és vinni akar, anyámék kényszeredetten vele nevetnek, és engem megijeszt ez a nevetés. Szörnyen félek, eleinte igyekszem nem mutatni, aztán feladom minden önérzetem, elkezdem húzni anyámat, el ettől a rettenetes arctól. A részeg ez mulattatja. Anyám nem vesz róla tudomást, számomra úgy tűnik, beletörődött. Pánikban húzom-húzom, anyám vonakodva követ, a részeg nevet, apám nevet, anyám nevet.

Úgy tűnik, rajtam kívül mindenki egyetért.

A kisfiú óvatosan ballag, apja kezét fogva. Itt még nemrég súlyos harcok folytak. A mezőn járnak, S. falu határában, ahová a kisfiú, apám, majd élete végén visszaköltözik, és kertet telepít, aminek csodájára járnak. De most csak a kiégett házak, meddő földek mindenütt.

Arra gondol, hogy palántázás közben a parókia kertjében is, a nagy diófa mellett, alig némi föld-

réteggel fedve halott német katonát találtak. Nem volt szabad megnéznie, de a karját látta, puha, szőrszerű penész lepte a kezét, a sisakja golyó ütötte, de nem rozsdás még, nemes német acél. Aztán elzavarták a nagyok, többet nem láthatott.

Most hát vigyázva járnak, vigyázni kell, bármi lehet. Ide nemrég költöztek vissza, Nyugatról, ahová a háború elől futottak, és most új élet kezdődik, a házat, ahogy lehet, rendbe hozták, és új kamrát építenek, fából. Hát igen, fából, hulladék fa mindenütt adódik.

A falu határában kiégett német páncélos, ennek ablakát fessegetik most óvatosan, apa és fia. A kerekített sarkú ablakocska félig, alul tejüveg, átlátszó feljebb, és ami fő, sértetlen. Ebből lesz az ablak, a kamra ablaka. Óvatosan feszítik, az ablakocska nehezen adja meg magát, lassan búcsúzik a hideg vastól a gumiszegély, aztán mégis.

– Isten nevében, sikerült – mondja nagyapám.

A fiú feljebb kapaszkodik.

– Benézhetek?

– Hagyjuk inkább, gyere onnan. Ne nézz be.

A fiú nem mozdul.

– Azt mondtam, gyere.

A fiú kelletlenül leszáll, csalódott. Hallgat.

Hogy megbékítse, így szól az apja:

– Nem bánom, viheted.

Így most a fiú büszkén viszi a kis ablakot.

Lassan ballagnak a kaszálatlan rét keskeny ösvényén a házak felé, pillangókat riasztanak fel minden lépés nyomán.

Szép üveg.

Szép lesz, elégedettek, így ballagnak kéz a kézben, a fiú hóna alatt az üveg, drága kincs. Új élet kezdődik.

Kapcsolódó írások:

1. **Németh Ákos: Irén utazásai** K. Irén, hazatérve Auschwitz-Birkenauból, bárha nem azonnal, tanítónőként helyezkedett el....
2. **Takács Ferenc: A szomszéd kertje** Takács Ferenc A szomszéd kertje Hogy a szomszéd kertje...
3. **Takács Ferenc: Vér-baj (György Péter: Apám helyett. Budapest, 2010, Magvető.)** György Péter nem először rugaszkodik neki a Kádár-korszaknak; hirtelenjében az...
4. **Háy János: Kovács Emőke népművelő; Németh Öcsi téeszelnök-helyettes** Kovács Emőke a pozitív diszkrimináció terméke volt. Az első olyan...

Cimkék: Németh Ákos